

VERSO

V E R T A I S S O V I T T E L U

Sovittelu oppilaitoksissa

"Konfliktit eivät välttämättä
ole jotakin kauheaa.

Ne voidaan myös nähdä arvona,
resurssina, jota ei tulisi heittää pois."

(Nils Christie 1983)

Mitä sovittelu on?

- Vapaaehtoinen, yhteisöllinen konfliktinhallintamenetelmä.
- Ydin on dialogissa, oppimisessa ja toisen ihmisen näkökulman ymmärtämisessä.
- Puolueettomat sovittelijat toimivat fasilitaattoreina.
- Asianosaiset itse etsivät ja löytävät ratkaisun tilanteeseen.
- Sovittelu on tulevaisuussuuntaista.
- Käsitellään tekoja, tunteita, tarpeita ja ratkaisuja.
- Käytössä laajasti yhteiskunnan eri alueilla

Sovittelun käyttöalueet

- **Rikos- ja riita-asioiden sovittelu**
- **Koulu- ja oppilaitossovittelu**
- **Työyhteisösovittelu**
- Naapuruussovittelu
- Perhesovittelu
- Ympäristöasioiden sovittelu
- Tuomioistuinsovittelu
- Suomen Asianajajaliiton sovittelu
- Kansainvälinen sovittelu

KOHTAAMINEN

AJATUKSET
JA TUNTEET

IHMISSUHTEET

Mikä restoratiivinen ajattelu?

KUUNTELEMINEN

TURVALLISUUS

KORJAAVAA,
EHEYTTÄVÄÄ

Sovittelun taustalla restoratiivinen ajattelu

Sovittelu toisen asteen oppilaitoksissa

- Koulutukset käynnistyivät vuonna 2009 ja nyt mukana:
- OSAO (Oulun seudun ammattiopisto)
- Keuda (Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä)
- HDO (Helsingin diakoniaopisto)
- Keski-Suomen opisto
- Harjun oppimiskeskus
- Helsingin kaupungin ammattioppilaitokset
- PKKY (Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä)

Mitä kouluissa ja oppilaitoksissa sovitellaan?

- nimittelyjä, haukkumista, huutelua, ulkonäköön liittyvää vihjailua, selän takana puhumista
- ikävää kommentointia tekstiviestein tai netissä
- tönimisiä, läpsimisiä, kiinnipitämisiä, tappeluita ja leikkitappeluita, jotka kiihtyvät liiaksi, etuilua jonoissa
- eristämistä ja syrjimistä
- uhkailua, alistamista tai pakottamista ”isomman tai vahvemman oikeudella”
- toisen omaisuuden luvaton lainaamista tai piilottamista

Opiskelijoiden listaamia mielipahoja suorina lainauksina

- Läski, punkero, sprintteri = lihava
- Rumaa meikkausta, ”hiukset on kuin petolinnun perse”
- Leikitappelut, -painit ⇒ tappeluksi
- Vanhoja käsittelemättömiä juttuja kaivellaan
- Moka, erilainen tapa ajaa konetta, käsitellä hevosta, puhua erilailla
- Selän takana puhuminen
- Ulkonäöstä, vaatteista ikävä kommentointi ⇒ koetaan henkilökohtaisena loukkauksena
- ”Sut olis kiva hakata”
- Työrauhan häirintää pajalla, keittiössä/työpisteellä
- Vittuillaan vapaa-ajan harrastuksista

Asuntola -caseja

- juopuneet pitää meteliä, pitää porukkaa hereillä jopa herättelee ⇒ tulee tönimistä
- Musiikin huudattaminen
- Ruokaa ja tavaroita viedään
- Tavaroita paiskotaan
- Osa porukasta ei tee mitään eli ei huolehdi siivouksesta yms. ⇒ yksi tekee kaiken
- Vierailuajan jälkeen tuodaan edelleen porukkaa ⇒ meteli jatkuu
- ”leikkitönimistä”

Vertaissovittelu oppilaitoksessa

- Vertaissovittelu eli VERSO on menetelmänä yksinkertainen ja selkeä kaava, jonka mukaisesti sovittelijoiksi koulutetut opiskelijat auttavat osapuolina olevia löytämään **itse** ratkaisun ristiriitaansa.
- Sovittelun vaiheet:
 1. Tervehtiminen ja pelisäännöt
 2. Tarinat ja tunteet
 3. Ratkaisut
 4. Sopiminen
 5. Seuranta

Miksi Vertaissovittelu?

- Opiskelijat OPPIVAT sovitellessaan konflikteja
= **pedagoginen perusta**
- Osapuolet omistavat konfliktinsa ja heillä on OIKEUS olla osallisena ratkaisuja etsittäessä
= **demokraattinen perusta**
- Opiskelijoilla on enemmän ASIANTUNTEMUSTA ja aikaa riitojensa selvittelyyn, joten henkilökunnan kannattaa antaa opiskelijoille mahdollisuus
= **pragmaattinen perusta**

(Hareide 2006)

Restoratiivisen oppimisen vaiheet, sisältö ja tulokset sovittelussa

(Gellin 2011 / Lapin yliopisto / 166 vastaajaa / 430 ilmaisua)

Missä opitaan? <i>Restoratiivisen yhteisön / tilan tunnusmerkit</i>	Miten opitaan? <i>Restoratiivisen oppimistilanteen sosiaaliset ilmentymät</i>	Mitä opitaan? <i>Restoratiivisen oppimisen tuottamat tulokset</i>
Osallisuus Kohtaaminen Yhteistyö Ratkaiseminen	Kuunteleminen Kunnioitus Keskustelu / Dialogi Vuorovaikutus Reflektio Ymmärrys Ilmaisu ajatuksille, tunteille, tarpeille, teoille	Empatia Sosiaaliset taidot Vastuunotto Pystyvyys Aktiivinen kansalaisuus

(Gellin 2011)

Mitä sovittelu opettaa?

Oppilailta kerättyjä kommentteja 2009

- ”On opittu käsittelemään riitatilanteita ja soveltamaan näitä taitoja arkeen.”
- ”Versossa oppii käytöstapoja, itsehillintää, yhteistyökykyä. Samalla oppii virheistään.”
- ”Versossa voi oppia tasavertaisuutta, yhteenkuuluvuutta, anteeksiantoja, vastuullisuutta ja pitämään lupauksensa.”
- ”Aina ei voi turvautua siihen, että muut ratkaisevat riidat.”
- ”Täs ollaan opittu hyvii taitoi meijän tulevii avioliitto varten.”

Sovittelu lisää ammattipätevyyttä

- Valmistuville opiskelijoille lisää osaamista
- Työelämässä esimiehillä/luottamusmiehillä velvollisuus hoitaa kiusaamistapaukset
- Työturvallisuus paranee
- Työ- ja opiskeluteho paranee
- Pienentää keskeyttämisen riskiä
- Opettajien oikeusturva paranee
- Opettajien jaksaminen paranee

Sovittelu säästää rahaa ja voimia

- Toisen asteen oppilaitoksessa opintonsa keskeyttänyt opiskelija aiheuttaa n. 35 000 € menetyksen oppilaitokselle
- Syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle n. 1,5 milj €
- Koulun johdolla on mahdollisuus hyödyntää aikuisjohtoista sovittelua (sovitteluohjaajat, rikossovittelu-toimistot) (Gellin 2007)
- Sovittelu tukee henkilökunnan jaksamista ja vähentää uupumista (Hopkins 2006)
- Sovittelu ennaltaehkäisee rikollisuutta (Kinnunen 2010)

Rauha on tahdon asia

Martti Ahtisaari (2009):

”Kaikki konfliktit ovat ratkaistavissa. Rauha on ensisijainen asia eikä syyllisten osoittelu anna mahdollisuuksia rauhantyon ilmapiirille.

On katsottava tulevaisuuteen. Suomesta voisi kehittyä rauhanvälityksen asiantuntijamaa, rauhanvälityksen suurvalta”.

Tomi Kiilakoski:

**”Parempihan se on sovotella ku
että ei sovotella.”**

Vertaissovittelu, konfliktit ja koulukulttuuri.
Vertaissovittelun ulkopuolinen arviointiraportti
Nuorisotutkimusseura 2009